

Sibelius kurssi

MuKan afroille (versio 21.9.2018)

Harjoitusnuotti löytyy [täältä](#).

Muita Sibelius-manuaaleja

Sibeliuksen pikamanuaalin löydät [täältä](#). Katso em. sivustoa, jotta tutustuisit Sibeliuksen käyttöliittymään.

Sibeliuksen eri valikoiden esittelyä löydät [täältä](#).

Aloitus

Käynnistetään Sibelius-ohjelma ja tehdään seuraavat alkuasetukset:

- Blanco aloitusdokumentti
- Paperikoko A4 portrait, House Style (Unchanged)
- Change Instruments - lisää seuraavat soittimet (vaikka kirjoittamalla Find-kenttään):
- Voice, Drum Set (Rock), Triangle
- 2 x Electric Guitar [notation], Electric Guitar, standard tuning (no rhythms) [tab]
- 4-string Bass Guitar [notation], Bass Guitar (no rhythms) [tab]

Sibelius kurssi

Järjestä soittimet sitten seuraavaan partituurijärjestykseen (Move Up/Down partituurinäkymässä:

- Voice, Drums, Triangle, E. Gtr (notation), E. Gtr (notation), E. Gtr (no rhythms) [tab], Bass (notation) ja Bass (no rhythms) [tab]

Muut nuottipaperin asetukset

Aseta tahtilajiksi 4/4 ilman kohotahtia ja tempoa,

valitse Etumerkkivalikosta Minor sharp keys ja aktivoi E minor,

Score Information Setup: Sibbetreeni, Sävelläjä, Runoilija, Copyright © minä itte

ja paina lopuksi Create painiketta

Huom! Älä käytä Create title page mahdollisuutta, joudut ongelmiin...

Soittimien nimien muokkaus

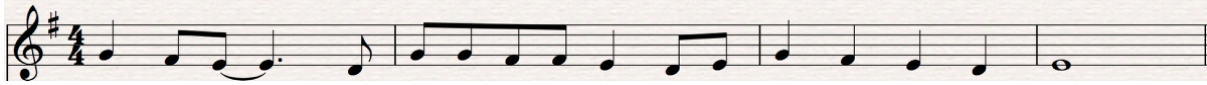
Tuplaklikkaa soittimen nimeä ja se muuttuu muokattavaksi (kursori ilmestyy loppuun). Lopetat muokkauksen painamalla kaksi kertaa esc-näppäintä.

Muuta soittimien nimet seuraavasti: Voice, Rummut, Triangeli, Komppikitara, Soolokitara (ja tyhjennä seuraava tab-nimi), Basso (ja tyhjennä seuraava tab-nimi).

Siirrä raahaamalla Soolokitara ja Basso pystysuoraan viivastojensa keskelle.

Sibelius kurssi

Kirjoitamme Voice-stemman

Syötä yllä olevan melodian nuotit laulustemmaan (emme tee vielä artikulaatioita):

- klikkaa hiirellä tahdin yksi sisällä, paina kirjainta N (=nuotinna)
- valitse numeronäppäimistöltä kestonumero 4 ja paina kirjainta G
- valitse numeronäppäimistöltä kestonumero 3 ja paina kirjaimia F ja E, näpäytä lopuksi numeronäppäimistön Enter-painieta, niin saat sidoskaaren alkamaan
- valitse numeronäppäimistöltä kestonumero 4 sekä . (piste) ja paina kirjainta E
- valitse numeronäppäimistöltä kestonumero 3 ja paina kirjaimia D, G, G, F ja F
- valitse numeronäppäimistöltä kestonumero 4 ja paina kirjainta E
- valitse numeronäppäimistöltä kestonumero 3 ja paina kirjaimia D ja E
- lopeta nuotinnus painamalla näppäimistön esc-painiketta (escape) ainakin kaksi kertaa

Nuottisyötön yhteenveto

1. Klikkaa tahtia, jossa haluat notatoida
2. Näpäytä näppäimistön N-kirjainta
3. Valitse numeronäppäimistöltä kestonumero (1...6 sekä piste)

Sibelius kurssi

4. Kirjoita nuottinimeä vastaava kirjain näppäimistöä (a,b,c,d,e,f,g)
5. Mikäli tulee virhe, paina cmd-z ja kirjoita oikein (älä käytä Delete!!!)
6. Lopeta nuottisyöttö painamalla näppäimistön esc-näppäintä ainakin kaksi kertaa

Rumpustemman ylemmän linjan teko

Valitse kesto num-4 ja paina A-kirjainta (rumpunuotit ovat tavallaan G-avaimella). Nostetaan se oktaavia ylemmäs painamalla cmd-nuoliylös (voit muuttaa juuri syötetyn nuotin korkeutta asteittaan painamalla nuoliylös/-alas näppäimiä).

Syötä loput kahden tahdin nuotit (kuvittele G-avaimella). Tauko valitsemalla ensin kesto ja sitten painamalla numeronäppäimistön 0 (=nollasävel).

Muista lopettaa nuottisyöttö esc, esc

Sibelius kurssi

Rumpustemman alemman linjan teko

Rumpunuoteissa on monasti päällekkäisiä nuotteja. Niiden syöttämiseen käytämme polyfonian syöttötekniikkaa, eli eri "melodia"-linjat syötetään eri ääнинä (Voice 1...4). Oletusarvoisesti ensimmäinen notaatio on aina Voice-1.

Ääniä voidaan vaihtaa valitsemalla Keypadin alarivistä haluttu Voice-numero.

Kirjoitamme kuvan alempaa nuottistemmaa (vihreä).

Aloitetaan nuottisyöttö ensimmäisestä tahdista normaalisti:

- klikkaa taas ensimmäisen tahdin sisällä ja paina näppäimistön N-kirjainta
- vaihdamme nyt syötettävän materiaalin ääninumeroa Voice 2:si klikkaamalla Keypadin alhaalla olevaa numeroa 2. Huomaa, että värit muuttuvat vihreiksi.
- sitten syötetään nuotit ja tauot normaalisti (ensin kesto, sitten sävel)
- joudut käyttämään monesti oktaavikorjausta (cmd-nuoliylös/alas)

Etuheleen syöttö:

Sibelius kurssi

- kun syötit toisen tahdin viimeisen neljäsosan ensimmäisen 1/8 nuotin on vuorossa etuhele
- paina numeronäppäimistön + merkkiä ja näyttöön tulee seuraava Keypadin valikko
- paina numeronäppäimistön numeroa 9 (etuhele) ja näpäytä kirjainta C (muuta oktaavialaa cmd-nuoliylös). Muista painaa vielä kerran numeroa 9, jotta etuhelenuotti menee pois päältä (muuten kaikki seuraavat nuotit ovat etuheleitä).

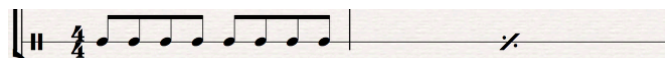
Palaa takaisin Keypadin peruskestovalikkoon näpäyttämällä numeronäppäimistön - merkkiä ja jatka nuottien normaalia syöttämistä.

- lopeta nuottisyöttö esc, esc ja vaihda Voice takaisin numeroksi 1 (ettei tule mokia myöhemmin)

Emme vielä muuta nuottinuppeja saatikka artikulaatioita.

Huomaa, että Sibelius kääntää nuottivarret automaattisesti oikein (Voice1 ylös ja Voice2 alas).

Triangelin syöttö

Klikkaa tahtiin 1, paina N-kirjainta, tarkista, että Voice on 1 ja ala syöttää nuotteja (käytä sävelnimeä B).

Toisen tahdin kertaussymboli:

- kun sininen kursori siirtyy ensimmäisen tahdin jälkeen toisen tahdin alkuun, niin näpäile numeronäppäimistön + merkkiä 4 kertaa siirtyäksesi Keypadin viidenteen

Sibelius kurssi

välilehteen ja paina sitten numeronäppäimistön numeroa 1 (se vastaa tahtikertausmerkkiä)

- paina sitten numeronäppäimistön - merkkiä ja hyppäät taas Keypadin perusvalikkoon

Lopeta esc, esc

Emme vielä muuta nuottinuppeja saatikka tee artikulaatioita.

Komppikitaran syöttö

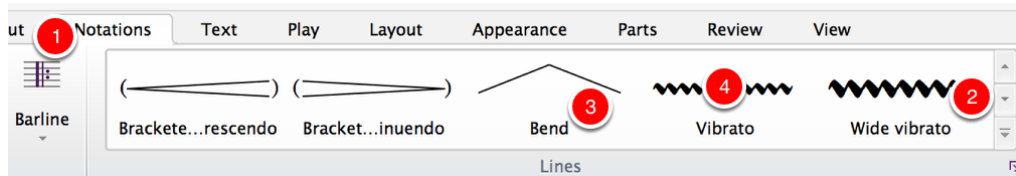
Syötä nuotit normaalisti (B-nuotti). Muutamme niiden nuppeja myöhemmin sekä lisäämme soinnut.

Soolokitaran syöttö

Tee nuotit ensin normaalisti ja lopeta syöttö esc, esc.

Sibelius kurssi

Lisäämme bendin kahteen paikkaan

- klikkaa 1/16 d-nuottia, jolloin nuppi aktivoituu ja sitten:

1. vaihda ikkuna yläosassa välilehteen Notations

2. nakuttele monta kertaa alaspäin osoittavaa pikkunuolta, kunnes näet ikkunassa hakasen ja sanan Bend (kirjainpikakomento j)

3. klikkaa hakasen kohdalla ja aktivoitu 1/16 nuotti muodostaa bendin seuraavaan nuottiin, paina taas esc, esc

- aktivoi klikkaamalla toisen tahdin ensimmäinen nuotti (muuttuu siniseksi) ja paina kirjainta j

Poistu esc, esc

Lisäämme vibratoviivan loppuun

4. näet jo yläikkunassa Bendin vieressä Vibrato viivan

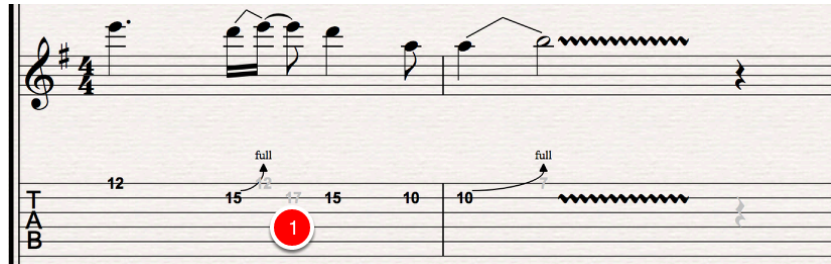
- klikkaa sitä sekä vedä hiirellä pienen matkaa viimeisen nuotin jälkeen

- saat viivan, jonka paikkaa ja pituutta voit muuttaa hiirellä

Poistu esc, esc

Sibelius kurssi

Soolokitaran tabulatuurinuotit

Sibeliuksessa on helppo kopioida ja liittää käyttämällä alt-näppäintä. Eli aktivoidaan jotain ja sitten klikataan muualla pitämällä alt-näppäintä alhaalla. Voit unohtaa perinteisen copy/pasten.

Klikkaa kerran soolokitaran tahdin 1 sisällä, pidä vaihtonäppäintä (shift/isot kirjaimet) alhaalla ja klikkaa sitten tahdissa 2. Laajensit juuri aktivointiasi eli vaihtonäppäin laajentaa alueiden aktivointeja.

Pidä alt-näppäintä alhaalla ja klikkaa alemman tabulatuuriviivaston ensimmäisen tahdin alussa, siis siinä, mihin ensimmäinen nuotti kirjoittuu.

Vaihda sitten muutama tabulatuurinuotti alemmalle kielelle (klikkaa "nuppia" ja painele cmd-nuolialas näppäintä).

Pilotamme myös tarpeettoman 17 tab-nuotin seuraavasti:

1. aktivoi "nuppi" klikkaamalla sitä

- paina sitten hiiren kakkospainiketta (macissa ctrl-klikkaus) ja saat apuvalikon
- valitse sieltä kohdasta Hide or Show valinta Hide or Show
- raahaa lopuksi vibratoviivaa hieman alemmaksi

Sibelius kurssi

Bassostemman syöttö ja monistus tabulatuurille

Mikäli viivastojen väli on ahdas, voit tarttua mistä tahansa tahdin tyhjästä osasta ja raahata sitä alas/ylös.

- a) Syötä nuotit ilman artikulaatioita bassostemmaan (poistu esc, esc)
 - b) Aktivoi kaksi tahtia ja alt-monista se tabulatuuriviivaston alkuun
 - c) Vaihda nuotteja eri kielille (aktivoi ja cmd-nuolialas)
1. piilota tarpeeton 2. nauhan nuotti (aktivoi ja ctrl-klikkaa sekä valitse Hide or Show)

Artikulaatioiden lisääminen

Artikulaatiot ja muut merkit on helppo lisätä myöhemmin.

Silloin yleensä aktivoidaan useampi elementti (cmd-klikkaamalla kutakin) ja sitten niille asetetaan yhtäikaa jokin merkki.

Lisäämme rumpujen ylästemmaan merkkejä

Sibelius kurssi

- varmista ettei mitään aktivointia ole voimassa näpäyttämällä esc, esc (kannatta tehdä usein!)
- klikkaa pitämällä cmd-näppäintä alhaalla kolmea ylintä nuottia ja ne kaikki muuttuvat sinisiksi
- näpäytä numeronäppäimistön = merkkiä (Keypadissä se on >)
- paina pari kertaa esc

Lisäämme pallot

- aktivoi cmd-klikkaamalla pallonuoitit
- mene numeronäppäimistön + näppäimellä fermaattinäkymään ja näpäytä numeronäppäimistön pilkkua
- paina sitten - merkkiä palataksesi alkuvalikkoon ja esc, esc

Lisäämme Bassoon artikulaatiot

- cmd-klikkaa kaikkia basson nuotteja, joihin tulee tenuto-merkki (viiva)
- näpäytä numeronäppäimistön * -merkkiä
- esc, esc
- cmd-klikkaa kaikkia basson nuotteja, joihin tulee staccatopiste
- näpäytä numeronäppäimistön numeroa 9
- esc, esc

Sibelius kurssi

Lisäämme Voicen toiseksi viimeiseen tahtiin rit.-----

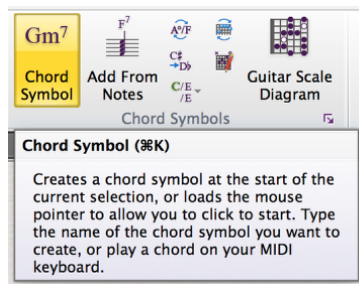
- etsi Notations-välilehden Lines-ikkunan oikealla puolella olevaa alaspäistä pikkunuolta painaamalla tekstipainike Rit.

- valitse se ja klikkaa Voice stemman toiseksi viimeisen tahdin ensimmäistä säveltä

- venytä pilkkuviivaa päätösneliöstä

- esc, esc

Sointumerkkien syöttö

Painoithan varmuuden vuoksi esc-näppäintä monta kertaa ;-)

Sointumerkit syötetään valitsemalla ylävalikon välilehti Text ja sieltä Gm7-painike.

Klikkaa (sinisellä) hiirellä Kompikitaran ensimmäistä nuottinuppia ja päälle ilmestyy vilkkuva kursori.

Kirjoita sitten teksti: em (Sibelius kirjoittaa sitten soinnun oikein)

Seuraavalle iskulle siirrytään välilyöntiä painamalla eli siirry eteenpäin siten, että olet toisen tahdin ensimmäisen nuotin päällä ja kirjoita sitten: cmaj7

Sibelius kurssi

Kirjoita vielä soinnut bm7 ja am7 oikeille nuoteille

Paina taas esc, esc

Otelautakuvioiden näyttö/piilottaminen sekä vaihtoehtojen haku

Aktivoi Em ja Cmaj7 soinnut (cmd-klikkaa ne sinisiksi).

Ctrl-klikkaa jomman kumman päällä saadaksesi apuvalikon.

Valitse sieltä sitten kohta Chord Symbol ja sen alavalikosta Add/Remove Chord Diagram. Näin voit näyttää tai piilottaa sointukuvan.

Esc, esc

Otelautakuvioissa on useita eri vaihtoehtoja.

Vaihdetaan Bm7 sekä Am7 sointukuvat esimerkin mukaiseksi seuraavasti:

- aktivoi sointumerkki klikkaamalla sitä
- klikkaa sitä sitten hiiren kakkospainikkeella ja valitse apuvalikon Chord Symbol valikosta vaihtoehto Revoice Chord Diagram (näppäinlyhenne alt-shift-cmd-k)
- valitse valikkoa monta kertaa (tai vaina näppäinlyhennettä), jotta näet mallin mukaisen otelautavaihtoehdon

Sibelius kurssi

Aktivoinnin suodattaminen: sointumerkkien monistaminen Voicelle

Joskus tulee tarvetta alt-monistaa vain jotain stemman osatekijää, esim. sointumerkit. Silloin käytetään aktivoinnin suodatusta.

Klikkaa Kompfikitaran ensimmäisessä tahdissa ja laajenna aktivointia vaihto- (shift-) klikkaamalla teoisessa tahdissa. Kaikki elementit muuttuvat sinisiksi. Haluamme kuitenkin aktivoida vain soinnut.

Kaiken ollessa aktivoituna vaihda välilehteen Home ja valitse siellä olevasta Filter valikosta kohta Chord Symbols. Nyt aktivoiduiksi jäivät vain sointumerkit.

Alt-klikkaa Voice stemman ensimmäistä nuottia ja soinnut monistuvat stemmalle.

Esc, esc

Nuottinappien muuttaminen

Mene välilehdelle Notations

Rumpujen ylästemma

- cmd-klikkaa kaikki ylästemman nupit
- valitse ylävalikon Noteheads-alueen Type-valikosta Cross or diamond
- esc, esc

Sibelius kurssi

Triangelin nupit

- aktivoi klikkaamalla triangelistemman ensimmäinen tahti
- valitse em. Type-valikosta kolmiopäät (aika alhaalla: Shaped notehead 1) ja kaikki nuottipäät muuttuvat kolmioiksi
- esc, esc
- valitse klikkaamalla kolmas kahdeksasosa ja sitten cmd-klikkaamalla toiseksi viimeinen kahdeksasosa (cmd-klikkaamalla voit aktivoida useita eri paikoissa olevia elementtejä)
- valitse em. Type-valikosta Cross-nuottipää ja molemmat aktivoidut päät muuttuivat
- esc, esc

Komppikitara

- aktivoi Komppikitaran molemmat tahdit
- valitse ylävalikon Noteheads-alueen Type-valikosta Beat with stem
- esc, esc

Legatokaaret (tms.)

Klikkaa Voice stemman kolmannen tahdin ensimmäistä nuottia ja paina kirjainta s

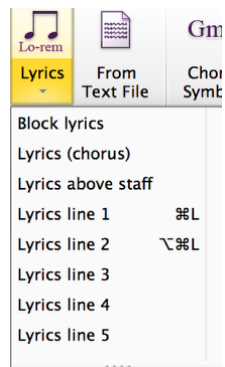
Sibelius kurssi

s = slur eli legatokaari. Se syntyy automaattisesti ensimmäisestä nuotista toiseen, mutta sitä voi laajentaa välilyöntiä painamalla. Mikäli laajennus meni pitkäksi, voi sitä supistaa shift-välilyönnillä.

Sitten esc, esc sekä aktivoi kolmas nuotti ja paina s ja lopuksi taas tuo kuuluisa lopetus eli esc, esc.

Näin toimivat myös cresc/dim.

Lyriikka eli laulun sanat

Text-välilehdeltä löytyy Lyrics-valikko. Sieltä valitaan tarvittava tekstimuoto.

Valitse tuosta valikosta Lyrics line 1 (cmd-l) ja klikkaa Voice stemman ensimmäistä nuottinuppia.

Tavut kirjoitetaan tavu+tavuviiva/välilyönti, jolloin teksti hyppää seuraavan nuotin alle. Mikäli tavu jatkuu pidempään, painetaan välilyöntiä ja tavun loppuun tulee pidennysviiva. Voit korjaila tekstivirheitä myöhemmin tuplaklikkaamalla tavun sisään.

Sibelius kurssi

Kirjoita seuraavasti, huom. (väl) = välilyönti

Lau- le- taan (väl) (väl) ja (väl) teh- dään (väl) vä- hän (väl) nuot- te- ja (väl) aa (väl) (väl)
aa (väl) (väl) aa.

Esc, esc

Toinen säkeistö

Valitse Lyrics-valikosta Lyrics line 2 ja syötä teksti. Se tulee Ensimmäisen säkeen alle.

Esc, esc!

Block lyrics tarkoittaa tekstilaatikkoa.

Valitse Lyrics valikosta Block lyrics ja klikkaa jonnekin. Ala kirjoittamaan muistaen rivivaihdot. Paina lopuksi tietysti esc, esc.

Syntyneen tekstilaatikon kokoa voi muuttaa kulmista ja sitä voi raahailla pitkin nuottisivua.

Nuottirivien asemointia

Klikkaa toisen tahdin oikeanpuoleista tahtiviivaa ja paina Return (rivivaihto). Teit rivikatkaisun eli siirsit laulun lopun omaksi viivastokseen. Esc, esc

Sibelius kurssi

(Tyhjien) tahtien poistaminen

Pidä cmd-painike alhaalla ja klikkaa toiseksi viimeistä tahtia. Koko lopputahdisto muuttui violetiksi. Paina delete ja tahdit poistuivat partituurista.

Taukotahtien piilottaminen

Aktivoi koko teos painamalla cmd-a (varo, ettet paina nyt deleteä ;-)

Layout-välilehdellä on painike Hide Empty Staves. Paina sitä. Laulun kaksi viimeistä tahtia palasivat ensimmäiselle sivulle.

Koko nuottipaperin visuaalinen muokkaus

Valitse välilehden Appearance valikosta Engraving Rules. Ikkunassa valitse vasemmalta Staves. Oikealla puolella on lokero Justification. Kirjoita kenttään Justify staves when page is at least: 100 ja paina Ok

Nyt voit raahata Voicen kahta viimeistä tahtia alemmaksi ja siirtää 2. säkeistön tekstiblokkia parempaan paikkaan.

Tartuntapisteet ja rivin loput

Ruksaa välilehden View Handles valinta. Nuottiin ilmestyy laatikoita. Ne ovat tartuntapisteitä, joista voit raahailla asioita sinne sun tänne.

Sibelius kurssi

Raahaa Voicen lopputahdin oikealla puolella olevasta laatikosta päätöstahtiviivaa hieman vasemmalle ja vasemmasta reunasta sisempään.

Voit myös klikata Voice-nimeä ja painaa delete, niin se ei näy loppuviivaston edessä.

Vapaan tekstin syöttö (ohjeet yms.)

Etsi Text-välilehden Styles-ikkunan vieressä olevaa pikkunuoli alaspäin-painiketta painamalla kohta, jossa lukee Plain Text. Valitse se ja klikkaa sitten haluamassasi paikassa nuottipaperilla. Kirjoita vaikkapa "Ja kertsiiin..."

Esc, esc, jonka jälkeen voit liikutella tekstilaatikkoa hyvään paikkaan.

Lisää samalla tavalla triangeliin ohjeistukset (avoin) sekä (sulj.).

Rivien välistys

Raahaa tahtien tyhjistä kohdista viivastoja ylös/alas kunnes sivun asettelu on mielestäsi hyvä.

Tahtinumeroiden poisto

Aktivoi Text-välilehden Numbering-alueelta No bar numbers

Sibelius kurssi

Kiitokset kärsivällisyydestä!

Tehkää korjausehdotuksia! t. Otto Romanowski